

MAGYAR ELNÖKSÉG ÉS UNIÓS VERSENYKÉPESSÉG

A FELISMERÉSTŐL A KONSZENZUSIG

BEVEZETŐ

A 2024-es magyar soros EU-elnökség fél éve kulcsfontosságú időszaknak bizonyult az Európai Unió versenyképességi stratégiájának alakulásában, annak ellenére, hogy egy ilyen rövid periódus önmagában nem elegendő egy átfogó stratégiai fordulat véghezvitelére. Az elnökség alatt azonban jelentős előrelépés történt a probléma-felismeréstől a tagállami konszenzus megteremtéséig, amely a versenyképességi paktum elfogadásában csúcsonyult ki. A folyamat katalizátorai Enrico Letta és Mario Draghi jelentései voltak, amelyek kiváló láttelepet tártak a tagállamok elé az EU versenyképességi kihívásairól, és egyben megfelelő felütést adtak a magyar elnökség számára az államközi találkozók során.

A magyar elnökség proaktív szerepet játszott abban, hogy a jelentésekben foglalt megállapításokat a politikai napirend középpontjába helyezze. A különböző formális és informális tanácsi ülések, valamint a szakértői munkacsoportok fórumot biztosítottak a tagállamok számára a jelentésekben foglaltak megvitatására és a lehetséges válaszigazítások kidolgozására. A hangsúly a strukturális reformokon, az innováció ösztönzésén, a digitális átállás felgyorsításán és az európai ipar globális pozíciójának megerősítésén volt.

A fél éves elnökségi időszak korlátai ellenére a magyar elnökség sikeresen kövöcsolt politikai akaratot a versenyképességi stratégia kérdésében. A Letta- és Draghi-jelentések által generált intellektuális lendületet kihasználva az elnökség olyan javaslatokat terjesztett elő, amelyek széles körű támogatást élveztek a tagállamok körében. Ennek eredményeként született meg a *Budapesti nyilatkozat* formájában megtestesülő Versenyképességi Paktum, amely egy nem kötelező erejű, de politikai szempontból jelentős dokumentumként rögzíti a tagállamok közös elkötelezettségét a versenyképesség javítását célzó intézkedések iránt.

A 2024-es magyar soros EU-elnökség nem volt elegendő egy átfogó versenyképességi stratégiai fordulat megvalósításához. Azonban a Letta- és Draghi-jelentések kedvező időbeli egybeesése és az elnökség által végzett intenzív diplomáciai munka eredményeként jelentős előrelépés történt a problémafelismeréstől a konszenzus

megteremtéséig. A versenyképességi paktum elfogadása kétségtelenül jelentős eredmény, amely megalapozhatja a jövőbeli, mélyrehatóbb intézkedéseket az EU versenyképességének fenntartható javítása érdekében. A versenyképesség kapcsán leginkább tehát érdemes végigkövetni magának a témának az evolúcióját, amelyben a magyar soros elnökség a konklúzió és konszenzus megteremtésében játszott fontos lezáró szerepet.

SZABÁLYOZÁSI PARADIGMÁBAN RAGADVA: LETTA-JELENTÉS

2024. április végén jelent meg a Letta-jelentés az egységes piac jövőjéről, amely betekintést nyújt az Európai Unió gazdaságpolitikai és stratégiai elképzeléseibe, valamint átfogó menetrendet nyújt az egységes piac jövőjéről, hangsúlyozva a proaktív stratégiák fontosságát. A Letta-jelentés¹ elemzi az egységes piac jelenlegi állapotát, és stratégiákat vázol fel annak újjáélesztésére és fejlesztésére. A jelentésbe foglalt vízió érinti a bővítést, a biztonságot és a társadalmi kohéziót. Olyan stratégiákat javasol, amelyek célja az egységes piac újjáélesztése az alapelvek kibővítésén keresztül.

A négy szabadság eleve (árúk, szolgáltatások, személyek és tőke szabad mozgása) mellé ajánlja egy ötödik szabadság érvényesítését is, az innováció szabad áramlását, amelyet tágan értelmezve a tudás és a tanulni vágyók szabad áramlásaként is értelmez.

Ezenkívül az európai versenyhátrányt okozó területek újraszabályozására tesz javaslatot. A jelentés úgy fogalmaz, hogy „az integráció hiánya a pénzügyi, az energetikai és az elektronikus kommunikációs ágazatokban az egyik fő oka Európa csökkenő versenyképességének”. Olyan integrációs területeket vizsgál, amelyek célja az EU pozíciójának megerősítése a gyorsan változó globális rendben. Úgy véli, hogy az egységes piac lehet „Európa legjobb eszköze ahhoz, hogy biztosítsa sikerét az újszerű globális rendben”.

A Letta-jelentés a megoldást a fent idézett részpiacok még erősebb integrációjában, azaz összekapcsolódásában, valamint a bürokrácia csökkentésében látja. Ugyanakkor nem tud elszakadni az Európai Unióra olyannyira jellemző szabályozási paradigmától. Mindenre az a megoldás jut eszébe, hogy irányelvet, szabályozást, közösségi jogot kell alkotni, valamint az implementációra úgyszintén bizottsági rendeleteket és iránymutatást. Ha a szabályozás rontja a versenyképességet – mert például túl körülményes eljárásokat iktat be –, akkor a megoldás a jelentéstevő számára a szabályozás felülvizsgálata. Továbbá ügynökségek, szervezetek, bizottságok létrehozását

¹ LETTA 2024.

javasolja minden egyes továbbfejlesztendő egységes piaci terület integrációjának mélyítésére, amely intézményi departmentalizáció jellemzően inkább lassítani szokta a folyamatokat.²

Nagyon izgalmas területek egységesítését indítványozza a Letta-jelentés, úgymint a már régóta napirenden lévő tőkepiaci unió létrehozását vagy a háborút követő megvilágosodás hatására a biztonsági és védelmi ipar közös piacának kialakítását. De vajon tud-e mást is az Európai Unió, mint szabályokat, garanciákat, bürokrácia-csökkenést, *public-private partnership* (PPP) megoldásokat, támogatási alapokat ígérni a versenyképesség növelése érdekében? Főleg, ha innovációt várunk el az európai cégektől, ugyanis az ehhez szükséges kreativitást a vezetéstudomány szerint megöli a formalizáltság, a kötöttség. Erre ad választ a Draghi-jelentés.

DRAGHI-JELENTÉS: EURÓPA VERSENYKÉPESSÉGI AGÓNIAJA

Az Európai Unió súlyos lemaradásban van már nemcsak az USA-hoz képest, hanem a kínai gazdasággal szemben is (1. ábra). A 21. században nemcsak a feldolgozóipari költséghatékonyság tekintetében súlyos a hátrány, hanem a modern technológiákra való felkészültségben is. Az egymással kommunikáló gépek (*internet of things*), a mesterséges intelligencia és a nagy kapacitású adattár és -feldolgozás terén jelentős az európai cégek felkészületlensége.

2024. szeptember 9-én mutatta be az Európai Bizottság *Az európai versenyképesség jövője* (*The Future of European Competitiveness*) című riportját, amelyet szinte megjelenésétől kezdve Draghi-jelentésként is emlegetnek.³ A jelentés igen súlyos strukturális problémákat tár fel, miközben a megoldások terén leginkább az eddigi közösségi szintű intézményi korlátok között marad. A jelentés előszavának első mondata ugyancsak megadja az alaphangot, sok bizakodásra nem ad okot az európai versenyképességgel kapcsolatban: „Európa a század eleje óta aggódik a növekedés lassulása miatt. Különböző stratégiák jöttek és mentek a növekedési ráták növelésére, de a tendencia változatlan maradt.”

Mi is történt azonban a század elején, amiért aggódnia kellene az EU-nak? Az ezredfordulón, 2001-ben véglegesített lisszaboni stratégia célja még az volt, hogy 2010-re az EU „a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává váljon, amely képes a fenntartható gazdasági növekedésre, több és

² KUTASI 2024a.

³ European Commission 2024.

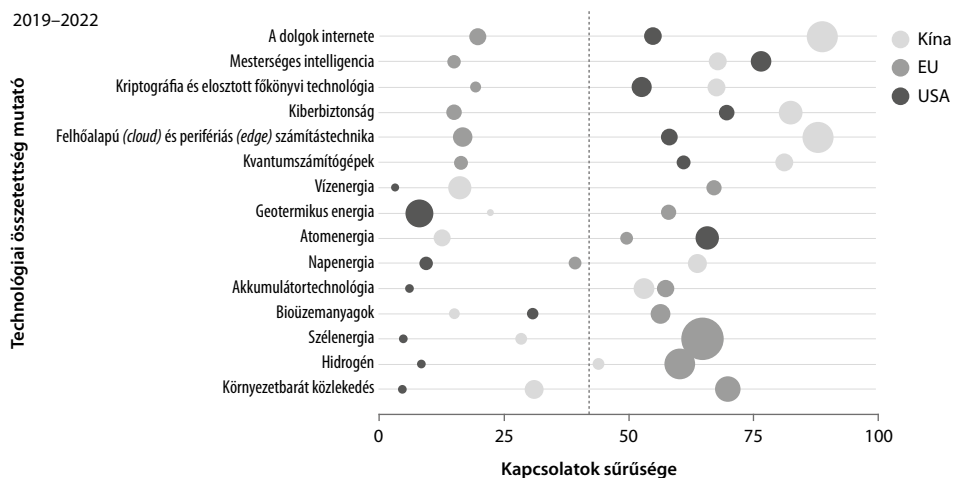
jobb munkahelyet és nagyobb társadalmi kohéziót biztosítva”. Már az elképzelések félidős felülvizsgálatakor, de még bőven a 2008-as pénzügyi, majd gazdasági válság előtt egyértelművé vált, hogy 2010-re nem sikerül majd átütő előrelépést hozni a versenyképességben. Sőt, két olasz szerző, Alberto Alesina és Francesco Giavazzi 2006-ban megjelent *The Future of Europe: Reform or Decline* című könyvében így érvelt: „Ha Európa nem tesz hamarosan komoly lépéseket, akkor elkerülhetetlen a gazdasági és politikai hanyatlása [...]”⁴

Valójában a Draghi-jelentés figyelmeztető mondatai korántsem hatnak újszerűen, és beilleszkednek abba a sorba, amit az európai gazdaságot és versenyképességet féltők már korábban megfogalmaztak. Mi történt azonban, ami miatt most még inkább szükség lenne az összefogásra, a versenyképességi stratégiára és a kihívások hatékony kezelésére? 2023-ra Kína valójában utolérte az EU-t a világ gazdaságból kihasított GDP százalékában, ugyanis mindkét szereplő 17%-ot képvisel, míg az USA toronymagasan őrzi az előnyét 26%-kal. Mindez nem véletlen, ugyanis 2002 és 2023 között évente átlagosan az EU csak 1,4%-kal, az USA 2,0%-kal, míg Kína 8,3%-kal tudott növekedni. 2002-ben az USA és az EU GDP-jében a különbség „csak” 17% volt, ez a mutató azonban 2023-ra 30%-ra növekedett. Vásárlóerő-paritáson (PPP) pedig 12%-os különbség alakult ki. Az amerikaiak előnye azért is látványos, mert az egy főre eső GDP-ben mért különbséget 72%-ban a termelékenység eltérő dinamikái, míg 28%-ban a munkaerő hozzájárulása magyarázza, természetesen nem az EU javára.⁵

A Draghi-jelentés legfontosabb diagnosztikai üzenete öt súlyos lemaradásban fogalmazódik meg: növekedési rés, termelékenységi rés, energiaárres, innovációs rés, szakképzettségi rés. Az USA-hoz és Kínához képest az EU növekedési ütemében lemaradás tapasztalható, aminek többretű magyarázata van. A termelékenységi rés az USA-val szemben fejez ki hátrányt, ami elsősorban a kevesebb ledolgozott munkaórát, de egyben az egy munkaóra jutó kevesebb megtermelt jövedelmet is jelenti. Az energiaárres abban fejeződik ki, hogy az ipari elektromos áram másfélszer, az ipari földgázár három és félszer magasabb, mint az USA-ban. Az innovációs rés a szabadalmak számában való súlyos elmaradást jelenti, az USA-ban és Kínában a szabadalmak sokszorosát állítják elő az EU-hoz képest. A kínai vállalatok óriási technológiai robbanást hajtottak végre a 2020-as évekre a szabadalmak számát tekintve. Végül pedig a szakképzettségi rés elsősorban a szakképzett munkaerő mennyiségi hiányát jelenti, amely fakad a csökkenő belső népességből és a mérnöki/technikusi végzettséggel nem rendelkező tömegeket hozó illegális bevándorlásra építő európai migrációs politikából.

⁴ ALESINA–GIAVAZZI 2006.

⁵ PÁSZTOR 2024.

1. ábra. Az EU felkészületlensége a zöld- és digitális technológiákban az USA-hoz és Kínához képest

Forrás: European Commission 2024: 40 alapján a szerzők szerkesztése

Az évek alatt kiérlelt Draghi-jelentés képes volt meghaladni a korábbi Letta-jelentés szabályozási paradigmáját, és valódi, azaz reálgazdasági megoldásokban gondolkodni, ami már túlmutat az EU adminisztratív képességein, ugyanakkor részben épp a tagállami szerepvállaláson bukhat el. Mint ahogy az előző bekezdésben taglaltuk, a Draghi-féle megközelítés figyelembe vette azt a felmérést, amely alapján a cégek többségét nem a szabályozási problémák terhelik, hanem a termelési költségek és a szakképzett munkaerőhöz jutás.⁶

A Draghi-jelentésben megfogalmazott megoldáscsomag némely tekintetben nem hoz újdonságot. A gazdaság zöldítését és digitalizációját tekinti az egyik fő húzóerőnek. Bár nem világos, hogy a zöldítés mint technológiai vezető szerep milyen vízió alapján lesz valaha is a globális versenyképesség forrása, mindamelllett, hogy élhetőbb környezetet teremthet. Merőben új megközelítés azonban, hogy a biztonsági és geopolitikai kockázatokat a jelentés átfordítja növekedési lehetőséggé, amely egyrészt technológiai fejlesztéseket húz magával, másrészt valamifajta protekcionizmust is eredményezni fog. Félő, hogy ez utóbbi egy bezárkózó európai egységes piacot eredményez majd, ami a 20. századi latin-amerikai tapasztalatok alapján nem versenyképességi lökést, hanem a költség- és termelékenységi hátrány kényelmes fenntarthatóságát hozta. A jelentés alapján a kockázatos szállítási, termelési és értékláncokat érdemes lerövidíteni úgy, hogy minél több fázist (vissza) telepítenének

⁶ Lásd European Commission 2023: 115.

az EU-ba, mintegy másolva a Trump-féle iparpolitikát és a Biden-féle *Inflation Reduction Act* törvénycsomagban megnyilvánuló protekcionizmust.⁷

Pénzügyi téren nagy dobás lenne, ha a jelentésben megfogalmazott tőkepiaci unió létrejönne, valamint egy 800 milliárd eurós versenyképességi tőkeinjekciót közös hitelfelvételből tudna generálni az EU. Előbbi a tőkepiaci kockázatok terítésével alacsonyabb kamatkörnyezetet teremthetne. Utóbbi viszont könnyen elbukhat a tagállamok vonakodásán.⁸ Mario Draghi szerint, ha nem hajtják végre a javaslatát, akkor az európai gazdaság versenyképessége lassú agóniában veszik el végleg.⁹

A VERSENYKÉPESSÉGI PAKTUM ELFOGADÁSA ÉS TARTALMA

A 2024. november 7–8-án Budapesten megrendezett informális Európai Tanács-ülésen az uniós állam- és kormányfők a versenyképesség kérdését helyezték a középpontba, válaszul az Európai Uniót érő gazdasági, geopolitikai és technológiai kihívásokra. Az ülés eredményeként elfogadott *Budapesti nyilatkozat* átfogó stratégiát vázolt fel az EU versenyképességének megerősítésére, hangsúlyozva a sürgős és kollektív fellépés szükségességét.¹⁰

A nyilatkozat kiemelte az egységes piac mélyítésének fontosságát, különösen a szolgáltatások, az energia- és a digitális szektor integrációja terén. Az állam- és kormányfők felkérték az Európai Bizottságot, hogy 2025 júniusáig dolgozzon ki egy új stratégiát az egységes piac elmélyítésére, világos határidőkkel és mérföldkövekkel. Emellett hangsúlyozták a megtakarítási és beruházási unió létrehozásának szükségességét 2026-ig, valamint a tőkepiaci unió előmozdítását, hogy megkönnyítsék a finanszírozáshoz való hozzáférést, különösen a kis- és középvállalkozások számára.

Az ipari megújulás és a dekarbonizáció is központi szerepet kapott, azzal a céllal, hogy az EU megőrizze ipari és technológiai vezető szerepét. A vezetők felkérték a Bizottságot, hogy dolgozzon ki egy átfogó iparstratégiát, amely támogatja a jövő kulcsfontosságú technológiáinak fejlődését, miközben figyelembe veszi a hagyományos iparágak átalakulását.

A szabályozási környezet egyszerűsítése érdekében a nyilatkozat sürgette az adminisztratív és jelentéstételi terhek legalább 25%-os csökkentését 2025 első feléig, különös tekintettel a kis- és középvállalkozásokra. A vezetők hangsúlyozták a kutatás és innováció fontosságát, célul tűzve ki a GDP 3%-ának K+F-re fordítását 2030-ig,

⁷ KUTASI 2024b.

⁸ RANDOW et al. 2024.

⁹ BLENKINSOP 2024.

¹⁰ European Council 2024a.

valamint támogatták Enrico Letta „ötödik szabadságra” vonatkozó javaslatát, amely a kutatás, innováció és oktatás előmozdítását célozza az egységes piacon belül.

Az energia területén a vezetők elkötelezték magukat egy valódi energiaunió kiépítése mellett, amely biztosítja a megfizethető és tiszta energiaellátást, valamint elősegíti a klímasemlegesség elérését 2050-re. A körforgásos gazdaság és az erőforrás-hatékonyság előmozdítása érdekében felkérték a Bizottságot, hogy terjesszen elő javaslatot a körforgásos gazdaságról szóló jogszabályra.

A digitális átalakulás felgyorsítása, az adatgazdaság lehetőségeinek kihasználása és az innovatív technológiák fejlesztése szintén kiemelt prioritásként szerepelt. A vezetők felkérték a Bizottságot, hogy 2025 júniusáig terjesszen elő javaslatokat ezen területeken.¹¹

A *Budapesti nyilatkozat* tehát átfogó és ambiciózus tervet vázolt fel az EU versenyképességének megerősítésére, hangsúlyozva a közös fellépés és a stratégiai beruházások fontosságát. Az elfogadott intézkedések célja, hogy az EU gazdasága alkalmazkodni tudjon a változó globális környezethez, és biztosítsa a fenntartható növekedést és jólétet a jövőben.

A 2024-es magyar soros EU-elnökség egyik legjelentősebb eredményeként értékelhető a versenyképességi paktum elfogadása, amely a *Budapesti nyilatkozat* formájában került nyilvánosságra 2024. november 8-án. A dokumentum átfogó stratégiát kínál az Európai Unió globális versenyképességének fokozására, reagálva az elmúlt évek során fokozódó geopolitikai nyomásra, a technológiai fejlődés kihívásaira, valamint a demográfiai és környezeti tényezők által kiváltott strukturális változásokra. A paktum célja, hogy az európai gazdasági térséget a jövőbeli jólét és fenntartható növekedés alapjává tegye, megerősítve az unió szerepét a globális gazdaságban.

A versenyképességi paktum középpontjában az egységes piac mélyítése áll, különös tekintettel a szolgáltatások, az energia- és a digitális szektor integrációjára. A dokumentum szerint az unió akkor lehet képes felvenni a versenyt az Egyesült Államokkal, Kínával és más feltörekvő gazdaságokkal, ha az egységes piac szabályozási akadályait csökkenti, és előmozdítja a határokon átnyúló gazdasági aktivitást. Kiemelt hangsúlyt kap továbbá a beruházási környezet javítása, amelyhez elengedhetetlen az uniós és nemzeti szintű szabályozások egyszerűsítése, a tőkepiacok uniójának megvalósítása, valamint az innovációvezérelt növekedés támogatása.

A paktum a kutatás-fejlesztés és az oktatás stratégiai szerepét is megerősíti, hangsúlyozva, hogy a tudásalapú gazdaságra való átállás kulcsfontosságú az európai versenyképesség szempontjából. Ennek megfelelően a dokumentum célul tűzi ki az általi és magán-K+F-beruházások ösztönzését, valamint a digitális és zöldkézségek

¹¹ European Council 2024b.

fejlesztését szolgáló oktatási programok megerősítését. A fenntarthatóság és a zöld-átállás is szerves részét képezik a paktumnak, amely szerint a gazdasági növekedést össze kell hangolni a környezeti célkitűzésekkel, ugyanakkor kerülni kell a túlzott szabályozási terheket, amelyek akadályoznák az európai vállalkozások működését.

A *Budapesti nyilatkozat* intézményi szinten is javaslatokat tesz, különösen a versenyképesség-politika horizontális érvényesítésére. A dokumentum támogatja a versenyképességi szempontok beépítését az uniós jogalkotás egészébe, valamint a Versenyképességi Tanács szerepének megerősítését, hogy az valódi stratégiai irányító testületté válhasson. Emellett a nyilatkozat szerint szükség van egy állandó, független elemzőtestületre, amely objektív módon értékeli az unió versenyképességi teljesítményét.

A Budapesten elfogadott közös nyilatkozat jelentős stratégiai dokumentumként értelmezhető, amely új megközelítést kínált az uniós iparpolitika, energetikai autonómia és globális versenyképesség terén. A szöveg integrálta Mario Draghi és Enrico Letta jelentéseinek ajánlásait, és ösztönözte a stratégiai beruházások, különösen a zöld- és digitális átállás terén történő megerősítést.

A *Budapesti nyilatkozat* kiemelten foglalkozik az európai versenyképesség kérdésével, és határozottabb cselekvésre szólítja fel az uniós vezetőket.¹² Az európai versenyképességgel kapcsolatban határozottabb lépésekre hívja fel az uniós vezetőket. Kevésbé a védelmi ipar fejlesztésére és az energiaügyekre fókuszál a korábbi elnökségi nyilatkozatokhoz képest, helyette a technológiai, digitális, oktatási és kutatás-fejlesztési területekre koncentrál. Bevezeti az „ötödik szabadság” fogalmát, amely a kutatás, innováció és oktatás szabad áramlását célozza az egységes piacon belül. Továbbá 2030-ra a GDP 3%-ának kutatás-fejlesztésre fordítását tűzi ki célul, és bevezeti a „jövőálló finanszírozás” koncepcióját, amely a versenyképességi kihívások leküzdéséhez szükséges beruházásokhoz köz- és magánfinanszírozásokat mozgósítana.¹³ A dokumentum elfogadása a magyar elnökség egyik kiemelkedő diplomáciai eredménye, amely hosszú távon is meghatározhatja az unió gazdasági irányvonalát.

ÁGAZATI SZINTŰ ÉS PARCIÁLIS VERSENYKÉPESSÉGI CSELEKVÉSEK

Az agrárium területén kiemelt cél volt a fenntarthatóság előmozdítása. Ennek megvalósítása érdekében 2024. szeptember elején Budapesten megrendezték az uniós

¹² SZIGETHY-AMBRUS 2024f: 4.

¹³ SZIGETHY-AMBRUS 2024f: 4.

agrárminiszterek informális találkozóját. A találkozón egyeztetés zajlott arról, hogy hogyan lehetne egy gazdaságközpontú, versenyképes, válságálló, továbbá fenn tartható és tudásalapú Közös Agrárpolitikát (KAP) létrehozni, kialakítani.¹⁴ Ezen tanácskozás során a résztvevők egyetértettek abban, hogy a kifizetési rendszert lényegesen egyszerűbbé szükséges tenni, ezáltal válhat gazdabarátta az új struktúra. Kiemelték azt is, hogy szükséges fenntartani az ágazat zöldátálláshoz szükséges hozzájárulását, de mindezt úgy, hogy érdekelték legyenek a mezőgazdasági szereplők is mindenben. Továbbá fontosnak tartották, hogy az elmúlt években bekövetkezett gyakori piaci válsághelyzetek, természeti, valamint éghajlatváltozási hatások miatti károk kezelése érdekében szükséges a kockázatmegelőzési és -kezelési eszközök kiterjesztése. Magyarország Ausztriával, Romániával és Bulgáriával közös állásfoglalást fogalmazott meg a mezőgazdasági és jogi versenyképesség megerősítéséről. A dokumentum a vidéki térségek versenyképesebbé tételére, az agrárfinanszírozási rendszerek egyszerűsítésére, valamint a vállalkozások számára kiszámíthatóbb jogi környezet megteremtésére koncentrált.

Magyarország elnöksége alatt rendezték meg a Mezőgazdasági és Halászati Tanács 4. hivatalos ülését, amely két központi téma köré épült fel: a 2025-ös halászati kvóták és a belső piac helyzete. A piaci napirendi pont kapcsán a Tanács elnöke, Nagy István agrárminiszter meghívására az ülésen Vitalij Koval, Ukrajna mezőgazdasági minisztere adott tájékoztatást az ukrán mezőgazdaság helyzetéről. A Tanács ülésén kiemelt szerepet kapott azon probléma, hogy az Ukrajnából Európába beáramló méz több uniós tagállam méhészeinek helyzetét nehezítette meg.¹⁵ A Bizottság beszámolója alapján az EU mezőgazdaságának legtöbb ágazatában nőtt az agrár-élelmiszeripari termékek iránti kereslet, csökkentek a műtrágyaköltségek, és csökken az élelmiszer-infláció. A mezőgazdasági miniszterek érintették az aktuális kihívásokat, köztük az éghajlatváltozás hatását, az állatbetegségek, például a kéknyelv-betegség vírusa vagy a madárinfluenza és a növénybetegségek terjedését, a geopolitikai helyzetet és a kereskedelmi feszültségeket.

„Az Európai Unió Tanácsának magyar elnökségi ciklusában egy nem várt esemény fontossága is fókuszba került. A kelet-közép-európai országokban kialakuló árvizek nagymértékben okoztak károkat, amelyek azonnal európai integrációs beavatkozást igényeltek. 2024. szeptember 16-án a magyar elnökség kezdeményezte a uniós válsághelyzet aktiválását. Ennek lényege, hogy konkrét eszközöket biztosítsanak az információmegosztás hatékonyságának növeléséhez, az együttműködés

¹⁴ SZIGETHY-AMBRUS 2024a: 2.

¹⁵ SZIGETHY-AMBRUS 2024d: 2.

megkönnyítéséhez, valamint a válsághárítás politikai szintű koordinációjához. 2024. szeptember 17-re összehívásra került egy, a tagállami katasztrófaszakértőkből, a releváns uniós intézmények képviselőiből és szolgálataiból álló ülés. A mechanizmus aktiválásának eredményeként lehetővé válik a gyors és koordinált uniós döntéshozatal is.”¹⁶

Az Európai Turizmus Fórum eseményét szintén Budapesten rendezték meg 2024. november 13-án. Ezen esemény az Európai Unió legmagasabb szintű turisztikai fórumának számított. A fórum célja az volt, hogy a turizmus jövőjéről, fenntarthatóságáról és versenyképességéről egyeztessenek a tagállamok, iparági képviselők és technológiai szolgáltatók.¹⁷ A fórumon megjelenő témák között szerepelt a klímaváltozás és hatásai, amelyek nagyban befolyásolják a turizmust az unióban, ezért szükséges kialakítani egy fenntartható és környezetbarát turizmust. A turizmust zöldközlekedéssel és energiatakarékos szállásokkal kívánják a közeljövőben környezetbaráttá tenni.

A digitális átalakulás elősegítése és az európai versenyképesség fokozása szintén kiemelt fontosságot kapott. Az elnökségi programban hangsúlyosan szerepelt a mesterséges intelligencia szabályozása, a digitális infrastruktúrák fejlesztése, valamint a digitális egységes piac megerősítése. A cél az volt, hogy az EU képes legyen lépést tartani globális versenytársaival, különös tekintettel az Egyesült Államokra és Kínára.¹⁸

A Jogi versenyképesség – A jog eszközeivel a versenyképesebb Európáért című konferencia 2024. november 11–12-én zajlott Budapesten, ahol kormányzati szereplők, tudósok és szakemberek vitatták meg a dereguláció témáját, amelyben megjelent a gyorsabb és átláthatóbb szabályozás létrehozásának ötlete, amellyel csökkenteni lehet a felesleges szabályozásokat és adminisztrációs terheket.¹⁹ A konferencián továbbá kitértek a minőségi jogalkotás fontosságára és arra, hogy a jogszabályoknak mindig átláthatóknak, alkalmazhatóknak kell lenniük, hiszen csak így biztosított, hogy minden uniós állampolgár számára elsajátítható legyen. A technológia és magánjog kapcsolatának kérdéseit is tárgyalták, amelynek keretében fókuszba került és kiemelt figyelmet kapott a mesterséges intelligencia jogalkotásban és jogalkalmazásban való felhasználása, annak előnyei és kockázatai.²⁰ A konferencia célja volt, hogy a jogrendszer hatékonyságát és alkalmazhatóságát javítsák az európai versenyképesség növelése érdekében.

¹⁶ SZIGETHY-AMBRUS 2024c: 1.

¹⁷ SZIGETHY-AMBRUS 2024d: 2.

¹⁸ SZIGETHY-AMBRUS 2024b: 3.

¹⁹ SZIGETHY-AMBRUS 2024d: 1.

²⁰ SZIGETHY-AMBRUS 2024d: 1.

2024 decemberében került sor a Versenyképességi Tanács, a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai és Egészségügyi Tanács egyeztetésére Brüsszelben, az EU Víz és Tenger Igazgatók informális ülésére Budapesten és a Nemzeti Képzési Koordinátorok Találkozója is. Ezen találkozók is megerősítették, hogy a magyar elnökség kiemelt figyelmet fordított arra, hogy a versenyképesség növekedjen.²¹ A brüsszeli Versenyképességi Tanács ülésén a magyar elnökség kezdeményezésére 25 tagállam támogatásával elnökségi következtetéseket fogadtak el, amelyek az egységes piac elmélyítését, az innováció ösztönzését és a szabályozási terhek csökkentését szorgalmazzák. Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter hangsúlyozta: Európának új ipari forradalomra van szüksége a globális versenyképesség visszaszerzése érdekében. A Foglalkoztatási, Szociálpolitikai és Egészségügyi Tanács brüsszeli ülésén hat tanácsi következtetést fogadtak el, többek között a munkaerő- és készséghiány kezeléséről, a társadalmi felzárkózásról és a demográfiai kihívások megoldásáról. Kósa Ádám fogyatékosügyügyi államtitkár, egyedülálló módon, jelyelven vezette az ülés egy részét.²² A foglalkoztatás növelése és a társadalmi kohézió erősítése érdekében az elnökség olyan kezdeményezéseket támogatott, amelyek a fiatalok elhelyezkedési esélyeit javítják, és elősegítik a digitális készségek elterjesztését. Külön figyelem irányult a szociális partnerekkel való párbeszéd intézményesítésére, valamint a rugalmas foglalkoztatási formák ösztönzésére.

2024 decemberében a magyar EU-elnökség fókuszában a versenyképesség, a foglalkoztatás és a szociálpolitika állt. A Versenyképességi Tanács ülésén hangsúlyos téma volt, hogy a belső piac mélyítése elengedhetetlen, hiszen az uniós gazdaságnak szükséges felzárkóznia a globális gazdasági élmezőnyhöz, mert ha nem teszi, akkor lemarad. Az innováció ösztönzése, a szabályozási terhek csökkentése szintén kulcsfontosságú az üzleti környezetben szükséges javítások okán, illetve a kkv-k támogatása miatt egyaránt.²³ Kiemelték, hogy sürgősen mozgósítani szükséges a stratégiai ágazatokat, amelyek a tiszta technológia és energia infrastruktúrákat. Az elnökség felkérte a Bizottságot, hogy dolgozzon ki új stratégiákat az egységes piac és az ipar számára, a modernizációra és az egyszerűsítésre összpontosítva a hosszú távú gazdasági növekedés és versenyképesség támogatása érdekében az egész unióban. A tagállamok támogatták továbbá a jobb szabályozást, az új kutatási kezdeményezések indítását a fenntarthatóság és technológia fejlesztésével és fókuszálásával. Elmondható, hogy ezen területen a magyar elnökség komplex és stratégiai megközelítést alkalmazott, ahol a gazdasági versenyképességet a szabályozási

²¹ SZIGETHY-AMBRUS 2024e: 1.

²² SZIGETHY-AMBRUS 2024e: 4.

²³ SZIGETHY-AMBRUS 2024e: 2.

racionalizálás, az innováció támogatása, valamint a fenntartható és regionálisan kiegyensúlyozott fejlődés irányából közelítették meg.²⁴

A MAGYAR SOROS ELNÖKSÉG VERSENYKÉPESSÉGI MÉRLEGE

A 2024-es magyar soros EU-elnökség féléve jelentős időszak volt az Európai Unió versenyképességi stratégiájának alakulásában, annak ellenére, hogy ilyen rövid idő alatt nem lehetett átfogó stratégiai fordulatot elérni. Az elnökség alatt azonban fontos előrelépés történt a problémafelismeréstől a tagállami konszenzus megteremtéséig, amely a versenyképességi paktum elfogadásában csúcspontot képez. A folyamatot Enrico Letta és Mario Draghi jelentései segítették elő, amelyek feltárták az EU versenyképességi kihívásait, és alapot adtak a magyar elnökség munkájához.

A legnagyobb eredmény kétségkívül a versenyképességi paktum elfogadása volt, amely a *Budapesti nyilatkozat* formájában öltött testet. Ez a dokumentum nemcsak az EU közös elköteleződését fejezi ki a versenyképesség javítása mellett, hanem konkrét intézkedési irányokat is kijelöl, mint például az egységes piac mélyítése, a K+F-ráfordítások növelése és a szabályozási terhek csökkentése. Kiemelendő, hogy az elnökség idején komoly hangsúlyt kapott az innováció, a digitalizáció és az energiaunió kérdése, valamint az „ötödik szabadság” – a tudás, kutatás és oktatás szabad áramlása – bevezetésének gondolata is.

A magyar elnökség ágazati szinten is aktív volt: a mezőgazdaság, a turizmus, valamint a digitális és jogi versenyképesség kérdéseiben több informális tanácskozást és konferenciát szervezett, amelyek révén sikerült érdemi párbeszédet generálni és közös állásfoglalásokat előmozdítani. Kiemelkedő volt a szabályozási egyszerűsítés iránti törekvés, különösen a kis- és középvállalkozások adminisztratív terheinek csökkentése terén.

A magyar elnökség aktívan törekedett arra, hogy a jelentésekben foglaltakat a politikai napirend középpontjába helyezze. A tanácsi ülések és szakértői munkacsoportok platformot biztosítottak a tagállamok számára a megvitatásra és a válaszintézkedések kidolgozására, különös hangsúlyt fektetve a strukturális reformokra, az innováció ösztönzésére, a digitális átállás felgyorsítására és az európai ipar globális pozíciójának megerősítésére.

A féléves időtartam korlátai ellenére a magyar elnökség sikeresen mozdította előre a politikai akaratot a versenyképességi stratégia kérdésében. A Letta- és Draghi-jelentések által generált lendületet kihasználva az elnökség olyan javaslatokat

²⁴ SZIGETHY-AMBRUS 2024e: 3.

terjesztett elő, amelyek széles körű támogatást kaptak a tagállamoktól. Ennek eredményeként elfogadták a *Budapesti nyilatkozat* formájában megtestesülő versenyképességi paktumot, amely egy nem kötelező erejű, de politikailag jelentős dokumentumként rögzíti a tagállamok elkötelezettségét a versenyképesség javítására.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ALESINA Alberto – GIAVAZZI, Francesco (2006): *The Future of Europe: Reform or Decline*. Cambridge: The MIT Press. Online: <https://doi.org/10.7551/mitpress/3174.001.0001>
- BLENKINSOP, Philip (2024): Draghi Urges EU to Catch up Rivals or Face ‘Slow Agony’. *Reuters*, 2024. szeptember 9. Online: <https://www.reuters.com/markets/europe/draghi-urges-reform-massive-investment-revive-lagging-eu-economy-2024-09-09/>
- KUTASI Gábor (2024a): Szabályozási paradigmában ragadva. *Ludovika Blog*, 2024. május 10. Online: <https://www.ludovika.hu/blogok/ludeconblog/2024/05/10/szabalyozasi-paradigmaban-ragadva/>
- KUTASI Gábor (2024b): Európa versenyképességi agóniája. *Ludovika Blog*, 2024. szeptember 19. Online: <https://www.ludovika.hu/blogok/ludeconblog/2024/09/19/europa-versenykepességi-agoniája/>
- LETTA, Enrico (2024): *Much More than a Market. Speed, Security, Solidarity. Empowering the Single Market to Deliver a Sustainable Future and Prosperity for All EU Citizens*. Online: <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>
- PÁSZTOR Szabolcs (2024): Draghi-jelentés: jó látlelet, kevésbé kivitelezhető ajánlásokkal. *Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány*, 2024. szeptember 16. Online: <https://www.oeconomus.hu/unca-tegorized/draghi-jelentes-jo-latlelet-kevesbe-kivitelezhető-ajanlasokkal/>
- RANDOW, Jana – SCHROERS, Mark – KOWALCZE, Kamil (2024): Draghi’s Call for Joint EU Bonds Hits Wall of German Opposition. *Bloomberg*, 2024. szeptember 9. Online: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-09-09/draghi-s-vision-for-eu-renewal-hits-wall-of-german-opposition?embedded-checkout=true>
- SZIGETHY-AMBRUS Nikoletta (2024a): Agrárium, erdészet és műemlékvédelem – Egyeztetések a magyar EU-s elnökségi időszakban. *Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány*, 2024. szeptember 13. Online: <https://www.oeconomus.hu/oecofocus/agrarium-erdeszeti-es-muemlekvedelem-egyeztetesek-a-magyar-eu-s-elnoksegi-idoszakban/>
- SZIGETHY-AMBRUS Nikoletta (2024b): Fókuszban a digitális fejlődés és a versenyképesség – A magyar elnökség októberi egyeztetései. *Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány*, 2024. október 30. Online: <https://www.oeconomus.hu/oecofocus/fokuszban-a-digitalis-fejlodes-es-a-versenykepesség-a-magyar-elnokseg-oktoberi-egyeztetesei/>
- SZIGETHY-AMBRUS Nikoletta (2024c): Válsághárítási mechanizmus, ifjúságügy, közlekedés – Újabb egyeztetések a magyar EU elnökségi időszakában. *Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány*, 2024. október 10. Online: <https://www.oeconomus.hu/oecofocus/valsagelharitasi-mechanizmus-ifjusagugy-kozlekedes-ujabb-egyeztetesek-a-magyar-eu-elnoksegi-idoszakban/>

- SZIGETHY-AMBRUS Nikoletta (2024d): Magyar–osztrák–román–bolgár nyilatkozat, mezőgazdaság és jogi versenyképesség – magyar elnökségi összefoglaló. *Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány*, 2024. december 3. Online: <https://www.oeconomus.hu/oecofocus/magyar-osztrak-roman-bolgar-nyilatkozat-mezogazdasag-es-jogi-versenykepesség-magyar-elnoksegi-osszefoglalo/>
- SZIGETHY-AMBRUS Nikoletta (2024e): Ismét napirenden a versenyképesség, a foglalkoztatás és a szociálpolitika: Magyar elnökségi összefoglaló. *Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány*, 2024. december 16. Online: <https://www.oeconomus.hu/oecofocus/ismet-napirenden-a-versenykepesség-a-foglalkoztatás-es-a-szociálpolitika-magyar-elnoksegi-osszefoglalo/>
- SZIGETHY-AMBRUS Nikoletta (2024f): Versailles-i, granadai, budapesti – miben más az idén elfogadott EU-s nyilatkozat? *Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány*, 2024. december 17. Online: <https://www.oeconomus.hu/oecoglobus/versailles-i-granadai-budapesti-miben-más-az-iden-elfogadott-eu-s-nyilatkozat/>

Egyéb források

- European Commission (2023): *Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE). Analytical Report 2023*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Online: <https://data.europa.eu/doi/10.2873/258608>
- European Commission (2024): *The Future of European Competitiveness. Part A. A Competitiveness Strategy for Europe*. Online: https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412dbe4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20_%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf
- European Council (2024a): *Informal Meeting of Heads of State or Government, Budapest, 7-8 November 2024*. Online: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2024/11/07-08/>
- European Council (2024b): *Budapest Declaration on the New European Competitiveness Deal*. Online: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/11/08/the-budapest-declaration/>